

РЕЦЕНЗИЯ

На проекта за дисертация за присъждане на образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика-на английски език) на тема: **Иновативен модел за преподаване на наука при ученици с дислексия**

Автор: Атанасиос Влахос

Научен ръководител: доц. дпн Милен Замфиров

Рецензент: доц. д-р Неда Балканска

Общо представяне на кандидата. Образователен и научен статус.

Атанасиос Влахос е магистър по Специална педагогика. Образованието си завършва през 2001 г. в Aristotle University, гр. Солун, Гърция със специалност Физика. През 2002 г. получава магистърска степен в Нюкасълския Университет, САЩ, във Факултета по наука, земеделие и инженерство. Следва нова магистърска степен- по Специална педагогика, завършена през 2012 г. в СУ „Св. Кл. Охридски“. През 2015 г. завършва трета магистърска програма в Римския университет „Tor Vergata“ със специалност Ефективност на образованието. От 2015 г. е редовен докторант по Специална педагогика в СУ „Св. Кл. Охридски“.

В продължение на три години (от 2010 до 2013 г.) работи като учител по физика, а от 2013 г. до настоящия момент е учител по заместване на ученици със СОП, като отново преподава физика.

Регистрирани са участия в редица конференции в областта на специалната педагогика.

Цялостната дейност на Атанасиос Влахос свидетелства за последователност и задълбоченост на интересите му към проблемите на образованието, в частност това на децата със СОП, както и за добра професионална подготовка в теоретично и практическо отношение.

Актуалност на дисертационния труд. Групата на учениците с проблеми в четенето представлява голямо предизвикателство за специалистите, тъй като те се обучават в общообразователните учебни заведения, но изискват диференциран подход от страна на педагозите, адаптиране на учебното

съдържание във връзка с техните особености. С нарастване сложността на учебното съдържание в средна и горна училищна възраст, нарастват и трудностите при преподаване на голяма част от научните дисциплини като биология, химия, математика, които изискват високо равнище на развитие на абстрактното мислене и рафинирани умения за работа с текст. Всичко това пред специалистите задачата да търсят конструктивни решения в тази посока- да адаптират педагогическия си подход като прилагат специфични методи и форми на работа, които позволяват на учениците с дислексия достъпно опериране с учебното съдържание, а в същото време са полезни и за останалите ученици в класа. В този смисъл настоящият труд се характеризира с подчертана актуалност за съвременната наука и практика.

Смятам, че практическата значимост на това дисертационното изследване е едно от най-важните му предимства, тъй като може да бъде отправна точка на последващи емпирични изследвания и създаване на помагала за обучение на учениците със специални образователни потребности.

В структурно отношение разработката съдържа три глави, увод, заключение и приложения, като общият обем е 177 страници текст и 51 приложения. В приложенията детайлно е представен инструментът на изследването. Литературната справка съдържа 133 заглавия на кирилица и латиница, и 8 интернет източника. Структурата на дисертационния труд е логично и съдържателно построена. В увода авторът обосновава актуалността на изследвания дисертационен проблем и очертава неговата значимост за теорията и практиката.

Теоретичната постановка на проблема е представена в няколко посоки: се изяснява същността на приобщаващото образование, подходите за адаптирането на средата към учениците с нарушения. Акцентира се върху спецификата на обучителните трудности, в това число и дислексията. Описват се алтернативни подходи за обучение при ученици с дислексия, сред които и формирането на класове по наука специално за тези лица, както и методите за оценка на училищните постижения при дислексици. Наред с теоретичната информация, авторът предоставя практически насоки за овладяване на комуникативни умения от изследваната категория лица.

Разглежданият теоретичен проблем в дисертационното изследване е обхванато представен и е разгледан многоаспектно. На основата на направения теоретичен анализ докторантът изгражда своята емпирична концепция и формулира няколко хипотези.

Следва да отбележа, че изложението се отличава с адекватен за научна разработка стил и добри умения за интерпретация на чуждия опит.

Дизайнът на емпиричното изследване е построен съответно изискванията на конструктивното изследване. Експериментът е с констатиращ и формиращ характер. Програмата на изследване съдържа целта, хипотезите, задачите, методите, контингента, методиката и процедурата на изследване. Така формулираните цел и хипотези отговарят на основните аспекти, отразени в теоретичната рамка. Поставените задачи съответстват на целта и научното предположение. Контингентът наброява 60 ученици с дислексия между 12 и 15 годишна възраст и 97 учители, работещи в Гърция. Статистическата обработка на данните е осъществена с програмата IBM SPSS Statistics.

Данните са интерпретирани количествено и качествено по отношение на инструментите на изследването. Получените резултати, тяхната достоверност и начинът на обсъждането им са представени последователно и точно. Самите данни са много интересни, анализирани са от професионална и от изследователска гледна точка, като тук има още много възможности за бъдеща работа. За качествено нов подход в обучението на ученици с дислексия с помощта на концептуалните карти е необходимо разработването на помагала, които да представят учебното съдържание по достъпен начин. Това отваря нови хоризонти за бъдещи разработки и изследвания. Представянето на резултатите следва логиката на самите инструменти, концептуалните карти и въпросника. Заключението извежда формулирани обобщения, които позволяват оформянето на една цялостна картина от данните. Приложените таблици и диаграми, по подходящ начин, визуализират оценката на изпълнението на задачите по зададените параметри.

Следва да отбележа, че емпиричното изследване е осъществено с адекватен инструментариум, чрез който могат да се проверят хипотезите. За анализа на резултатите са използвани адекватни количествени и качествени методи за обработка на данните.

Естеството на дисертационната разработка дава основание за някои **разяснителни въпроси:**

1. Как са създадени използваните в изследването концептуални карти-специално с експериментална цел или предварително са апробирани в практическата работа на докторанта?
2. Как вижда авторът оптималното приложение на предложения подход в практиката?

Препоръките ми не намаляват достойнствата на рецензирания труд. Те са свързани с повишаване на неговото качество. Бих препоръчала да се конкретизира възраст на таргет-групата в заглавието на дисертационния труд; параграфите във втора глава, посветени на използването на концептуалните карти в обучението на ученици с дислексия е по-подходящо да намерят място в теоретичната рамка на труда; да се предостави по-детайлна информация относно контингента на изследване, както и да се задълбочи качественият анализ на емпирично получените данни. Бих препоръчала и множеството таблици да бъдат изведени от основния текст в приложението, а в изложението да останат само най-съществените от тях, които да бъдат придружени от качествен анализ.

Текстът на автореферата е в обем от 49 страници и отразява съдържанието на дисертацията. Следва да отбележа, че таблицата със съдържанието не следва и предава точно структурата на дисертационния труд. Българският превод има нужда от прецизиране. Налице са шест публикации по темата на дисертацията.

Приносите с научно-приложен характер на рецензирания труд са следните:

1. Подбрана е актуална тема, като основната цел в нея е разработването на практически модел за работа с ученици с дислексия. В нашата научна област разработките по тази проблематика не са много и това в значителна степен обогатява както научната, така и практическата сфера;
2. Използва се популярен метод, свързан с концептуалните карти, но заслугата на докторанта е разработването на концептуални карти по конкретни теми от учебната програма, адаптирани към особеностите и потребностите на учениците с дислексия;

3. На базата на предложените в дисертацията карти могат да се разработват аналогични такива по други теми и учебни предмети;
4. Извършено е широко анкетно проучване, което предлага информация за нагласите и мненията на учителите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обсъжданият проект на дисертация по актуалност, замисъл, начин на изложение, обработка и анализ на данните, както и неговите приноси моменти, удовлетворява изискванията на Закона за научните степени и звания. Дисертационният труд показва, че докторантът Атанасиос Влахос притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в специална педагогика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на Уважаемото Научно жури да присъди на Атанасиос Влахос образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност (Специална педагогика-на английски език).

24.02.2019г.
Гр. София

Рецензент:
(доц. д-р Н. Балканска)